

### **Maturidi Akaidi'nden Notlar**

“Alem, Allah'tan başka var olanların adıdır. Alem ayan ve araz olmak üzere ikiye ayrılır. Aynlar kendi başına yer tutan ve kendilerini taşıyacak bir mevzu (mahal) olmaksızın var olabilen şeylerdir. Arazlar ise ancak başkasına bağlı olarak yer tutan ve kendi varlığını hissettirecek mevzudan (mahal) ayrılması düşünülmeyen şeylerdir.”

“Kadim, varlığın başlangıcı olmayan, hadis de daha sonradan var olan şeydir. “s.61.

“Bu hususları bildikten sonra deriz ki aynların arazlardan ayrı kalması düşünülemez, arazlarsa hadistir.” s.62.

“Kainatın yaratıcısının cisim, cevher veya araz olması, suret ve şekil taşıması, bir yönde veya bir yerde bulunması muhaldir. Ehli sünnet şöyle dedi: Allah Teala kemal ifade eden sıfatlarla vasıflanmıştır. Eksiklik, acz ve devamsızlık belirten şeylerden de münezzehtir. O'nun sıfatları sonradan vücut bulup bilahare yok olan arazi cinsinden değildir, ebedidir, kadimdir, zati ile mevcuttur. Bu sıfatlar hiçbir vechile yaratılmışlarınkine benzemez. O, Hayy (daima diri olan) Alim (bilen), Kadir (gücü yeten), Sem'i (işiten), Basar (gören), Murid (dileyen) ve Mütakellim (söyleyen) gibi sonsuz kemal sıfatlarına sahiptir. Yine hayat, ilim, kudret, semi, basar, irade, kalam gibi master şeklindeki sıfatlar da ona nispet edilmiştir.” s.71.

“Eşariye gelince onlar da Allah'ın sıfatlarını zati ve fiili olmak üzere iki ayırdılar; Zati sıfatların kadim ve Allah Tealinin zatında mevcut olduğunu, fiili sıfatların ise hadis (sonradan yaratılan) olduğunu ve Allah'ın zati ile kaim bulunmadığını kabul ettiler.”s.72.

“Maturidi alimleri, Allah'ın bütün sıfatları kadim olup onun zati ile kaimdir, dediler. Eşariye ve Mutezile şöyle dediler: “İlim ve kudret gibi zati sıfatlardan olanların hepsi kadim olup Yüce Allah'ın zati ile kaimdir; tekvin (bilfiil yaratmak, terzik (rızk vermek), ihya (yaşatmak) imate (öldürmek) ve diğerleri gibi fiili sıfatlarından olanlar ise hadistir. Allah'ın zati ile kaim değildir.” s.86.

“Ehl-i hak, Allah Teala'nın, kadim ve zati ile kaim bir irade ile muid (dileyen, isteyen) olduğunu kabul etmiştir. İrade yaratılacak şeylerin o şekle değil bu şekle, o zamana değil bu zamana tahsis edilmesini gerektiren bir sıfattır.”

“İmdi şunu belirtelim ki, mevcut olan fiili sıfatlar iki nevidir. Birinci nev, Allah Teala'nın kulda-kendi kudret ve iradesi olmadan-yarattığı fiiler, titreme hastalığına kapılmış kimsenin hareketleri gibi. İkincisi, Allah Teala'nın kulda- kendi kudret ve ihtiyarıyla-yarattığı fiiller.

İhtiyari hareketlerimiz gibi. Bu iki nevi fiil arasındaki fark zarureten bilinmektedir. Bunlardan ikincisine kesb, birincisine halk denmiştir.” s.136.

“Halk ile kesb arasındaki farka gelince, aletsiz meydana gelen şey halk, aletle meydana gelen şey kesbdir. Şöyle de denildi: Kudret sahibinin tek başına meydana getirmesi mümkün olan şey halk, mümkün olmayan şey de kesbdir. Böylece kesb kula, halk Allah'a ait olmuş olur.” s. 137.

“Buna göre fiil icat yönüyle Allah'a, kesb yönünde kula ait bir kudret eseri olur.” s.137.

“Bu sebeptendir ki alimlerimiz, “Allah'ın iradesi ilmi ile beraber yürür.” demişlerdir. Doğru olan “irade fiil ile beraber yürür” denilmesidir. Bunun manası şudur, Allah'ın fiili (eseri) olan her şey aynı zamanda onun muradıdır.” s.144.

“Ölüm, öldürülen kimse de Allah Teala'nın yaratmasıyla hasıl olur, fakat Cenabı Hak ölümün sebebine başvurması ve onu kesbetmesi yüzünden katili cezalandırır.”s.152.

“Şimdi biz deriz ki, Allah Teala'nın yaratması ve iradesiyle vücut kılan her şey onun kaza ve kaderine bağlıdır. Çünkü kaza lügatte sağlam ve mahirane bir şekilde yapmak işlemek demektir. Kader ise her bir mahluku kendisine ait vasfıyla tayin ve tespit etmektir. Bu vasfa iyilik, kötülük, fayda ve zarar gibi şeyler dahil olabileceği gibi, o mahluka ait zaman ve mekan unsuru ile ona terettüp edecek mükafat veya azap da dahildir.” s. 155

“Kader, Allah'ın olacak bir şeyin ne zamana ve ne şekilde olacağını, ezelde tespit ve tayin etmesi, kaza ise ezelde takdir ve tayin olan şeylerin zamanı gelince ezelde takdir edildiği şekilde Allah tarafından meydana getirilmesidir.(maturidilere göre). Önce kader, sonra kaza, Eşariler Maturidilere nispetle kadere kaza, kazaya kader demişlerdir. Bazı alimler ikisi arasında fark gözetmez.” s.194.

**Nurettin Es Sabani, Maturudi Akaidi, Diyanet İşleri Yayınları, Ankara, 2005.**